

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Meerkerk; Ds. H.C. van der Ent, Dordrecht-Centrum; Ds. R. Kok, Soest; Ds. H. van Leeuwen, Driebergen; Ds. D. Slagboom, Katwijk aan Zee; Ds. M.C. Tanis, Sliedrecht-Centrum; Ds. M. Vlietstra, Bunschoten; A. Beukers, Alphen a.d. Rijn en Joh. van der Lee, Alphen a.d. Rijn.

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
4231 BP Meerkerk. Telef. 01837-1357

ADMINISTRATIE

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d Rijn, tel. 01720 - 74202, postrek. 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen a/d Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

Toen zeide Hij tot hen: Mijn ziel is geheel bedroefd tot de dood toe; blijft hier en waakt met Mij!

Mattheüs 26 : 38

Misschien hebt u wel eens een stervende gezien die aangegrepen was door de benauwdheid van de dood, met ogen vol angst en eindeloos bedroefd.

Welnu, zo was het gelaat, zo waren de ogen van de Borg, toen Hij ging betalen wat Hij niet geroofd had. In die bange nacht van Gethsémané. Alle rust is verdwenen! Hij, die anders in alle moeilijkheden Zijn discipelen troostte, die rustig kon slapen midden in de storm, die hen verdedigde tegenover alle vijandschap en verleiding. Hij ziet hen nu smekend aan en vraagt hun medeleven in Zijn dodelijke droefheid: blijft hier en waakt met Mij!

Hij, die de eenzamen heeft opgezocht en in hun wanhoop heeft gesterkt, Hij kan nu Zelf de eenzaamheid niet verdragen: blijft hier en waakt met Mij!

O, hier is Hij waarlijk mens, ons in alles gelijk geworden. Maar zonder zonde!

En omdat Hij mens is in de meest volle zin van het woord, maar dan mens zonder zonde, mens met een reine ziel, doorvoelt Hij oneindig veel sterker en scherper dan welk ander mens ook, die verschrikking van het lijden, dat op Hem aankomt, dat Hij onweerstaanbaar naar Zich toe ziet komen. Och, wat stamelen wij over de benauwdheid, die de Borg het bloedig zweet in de hof heeft uitgeperst?

Als we het peillood laten zakken in deze oceaan van lijden: geen bodem! Hier is de hel, die op Hem afstormt met al haar duivelse machten. Huiveringwekkend! Hier is de diepe duisternis van de dood, die met haar zwarte schaduwen Hem beklemmt. En in dat alles en achter dat alles: de vloek Gods tegen de zonde, zoals die vloek ongedeeld, in volle zwaarte rustte op heel het van God afgevallen mensengeslacht!

Nu zullen allen zich tegen Hem keren: de duivel, de mensen! Maar ook: de Vader! Zijn eeuwige Vader! Die Hij liefhad met geheel Zijn hart, met geheel Zijn ziel, met geheel Zijn verstand en met geheel Zijn kracht! En toch: ook de Vader keert Zich tegen Hem! Want, hoewel zonder zonde, is Hij tot zonde gemaakt. De wet vervuld in al zijn delen, en toch: onder de vloek der wet! Nu zullen al Gods golven en baren over Hem heengaan. Nu zal Hij, als de Middelaar, gedoopt worden met die vreselijke doop, die Hem vroeger reeds perste: hoe word Ik geperst, totdat het volbracht zij!

Nu gaat Hij de pers alleen treden! Helemaal alleen! Eindeloos alleen! Hier worden mensen, hier worden wij allen opzij gezet! Zelfs de besten van de besten kunnen niet één uur met Hem waken. Tevergeefs zoekt Hij troost, meeleven bij Zijn keurbende, die Hem in deze donkere nacht in de steek laat, moest laten, krachtens een Goddelijk moeten! Gezegende Bruidegom, Die bloed zweet: Ge ziet het toch: Uw bruid slaapt! Zoudt Ge haar maar niet laten varen, loslaten voor eeuwig? Ze heeft het meer dan verdiend!

Maar nee! Hij neemt de lijdensbeker over uit de hand van Zijn Vader: Uw wil geschiede! Een beker, tot de rand toe gevuld met vloek, met toorn! Zonder één druppel liefde! Zijn zweet wordt bloed! Mijn Vader, indien

het mogelijk is, laat deze drinkbeker van Mij voorbijgaan!

Nog eens: als we het peillood laten zakken in deze oceaan van lijden: geen bodem! Maar ook: als we het peillood laten zakken in deze oceaan van liefde: geen bodem!

Hij heeft de beker uit de hand van Zijn Vader aanvaard en Hij zal haar leegdrinken tot de laatste druppel. En Hij weet voor wie Hij het doet! Hij weet het volkomen! Hij wist het van eeuwigheid! Voor moedwillig gevallen zondaren, voor vijanden, voor goddelozen, voor vloekwaardigen. Voor mensen die, zelfs na ontvangen genade, niet één uur met Hem kunnen waken.

Hij heeft de lijdensbeker aanvaard en Hij zal die leegdrinken tot de laatste druppel. En Hij weet voor wie Hij het doet! Voor Zijn bruid, die Hij heeft liefgehad met een eeuwige liefde! Voor allen, die Hem van de Vader gegeven zijn als loon op Zijn arbeid, die Hij nu gaat volbrengen.

Gods recht moet gehandhaafd, God deugden verheerlijkt! En daarom: de beker moet worden gedronken! En daarom: Zijn bruid wordt verlost! Gezalgd! Aan Hem verbonden! Met Hem verenigd!

Om de arbeid Zijner ziel zal Hij het zien! En verzadigd worden!

Hoe onzegbaar vreselijk moet het zijn als we zelf eens de beker van Gods verdiende toorn moeten drinken. Wij zouden ze tot in eeuwigheid niet leeg krijgen!

Leerden we het de Heere al gewonnen geven? Uw doen is rein, Uw vonnis gans rechtvaardig! De vloekbeker aan de lippen? Maar nee! Laat de beker in de handen en aan de mond van de Man van smarten! En laat uw geloofsoor de woorden uit Zijn mond opvangen tot uw eeuwige verwondering: Ik voor u, daar gij anders de eeuwige dood hadt moeten sterven.

Vlietstra.

DE DORDTSE LEERREGELS

Les 76

HOOFDSTUK V.
Artikel XIV.

„Gelijk het God nu belijft heeft, dit Zijn werk der genade door de prediking des Evangelies in ons te beginnen, alzo bewaart, achtervolgt en volbrengt Hij het door het horen, lezen en overleggen daarvan, mitsgaders door vermaningen, bedreigingen, beloften en het gebruik der heilige Sacramenten.”

Het gaat hier over de middelen der genade, van welke de Heilige Geest Zich bedient om het werk der genade te verneerlijken in het hart van de zondaar, namelijk van Woord en sacrament.

Ook in hoofdstuk III/IV artikel 17 en in III/IV artikel VIII gaat het hierover.

Maar nu willen onze vaders hier in hoofdstuk V, artikel XIV, doen uitkomen, dat de Heilige Geest niet alleen het „begin” van het werk der genade door de prediking van het Evangelie als middel in het hart werkt, doch ook die prediking gebruikt tot de voortgang en de volbrenging van dat werk. Een enkele opmerking hierbij.

We lezen in III/IV artikel XII, dat handelt over de wedergeboorte, de uitdrukking: „zonder ons in ons” werkt.

Onze vaders bedoelen hiermee, dat er bij de wedergeboorte geen sprake kan zijn van

Van de administratie

Er is weer reden tot dankbaarheid als we de afgelopen periode overzien. 12 nieuwe abonnees konden worden ingeschreven en aan giften en overbetalingen, groot en klein, ontvingen we f 2054,-.

Tegenover het vermeerderen van het aantal abonnees staat altijd ook een vermindering hetzij door bedanken of door overlijden.

Dit keer ontvielen ons 3 abonnees door de dood. Dat zijn toch voor ons allen weer roepstemmen, die ons bepalen bij de ernst van dit leven. Luisteren we ook naar die roepstemmen?

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720 - 74202, giro 704350.

Van de Redactie

1. Abonnees in Canada en de Verenigde Staten.

Er is een regeling getroffen, waardoor onze abonnees in Canada en de Verenigde Staten ons blad eerder in hun bezit kunnen krijgen. De nummers worden gezamenlijk per luchtpost toegezonden aan mijn schoonzoon Mr. M. Sommer R.R.2 Ancaster, Ontario. (Voor de abonnees van de kerk van Dundas gold deze regeling al jaren.) Mr. Sommer zendt de nummers door of hij reikt ze uit. Dat wordt zeer op prijs gesteld. De verzendkosten zijn in totaal wat hoger, wat eigenlijk zou moeten leiden tot verhoging van de abonnementsprijs, maar dat geldt voor andere abonnees ook. We komen tot nu toe rond door de overbetalingen. Er zijn er ook overzee, die meer betalen dan het abonnementsgeld. Kortgeleden kwam er nog een bedrag van twintig dollar van een abonnee binnen. Deze schreef: We zouden dit blad niet gaarne missen, want de inhoud is het dubbel waard. Moge de Heere er nog Zijn zegen over gebieden is onze wens en bede. Het is bemoedigend zo iets te lezen.

2. School voor Dundas en Hamilton.

Hartelijk dank voor een gift van W.v.d.R. te A. ten bedrage van f 100,-. Het is verblijdend dat er regelmatig giften binnenkomen.

3. De kerk een wonder.

Het boekje onder deze titel hebben we al eerder aangekondigd. Het is inmiddels verschenen. Daarom willen we er weer op wijzen. Het is een boekje van 128 bladzijden geworden. Het kost f 16,90. We hebben het nog niet gedrukt gezien, maar we menen te mogen aannemen, dat de uitgever er alle zorg aan heeft besteed.

Het boekje is allereerst bestemd voor jeugdigen en zeer geschikt om uit te reiken bij het afleggen van belijdenis des geloofs. Daarom heeft de uitgever zich met de kerkeraden in verbinding gesteld. We verwachten uiteraard, dat er binnenkort vele bestellingen worden gedaan.

Natuurlijk is het boekje ook voor anderen zeer lezenswaardig. Het leent er zich ook heel goed voor bij een andere gelegenheid dan de openbare belijdenis aan deze of gene ten geschenke te worden gegeven.

Uiteraard houden we ons voor bestellingen aanbevolen.

4. Filemon.

We hebben nog geen verder nieuws van de uitgever gehoord, maar nemen aan dat hij alles in het werk stelt om het boek van Ds. van der Ent over Filemon op de aanstaande ontmoetingsdag te Sliedrecht te kunnen

presenteren. Dat zou inderdaad van groot belang zijn.

Ook bestellingen op dit boek zijn van harte welkom.

5. Andere uitgaven.

Er is belangstelling voor de artikelen van Ds. van Leeuwen in ons blad in boekvorm. Nadere gegevens hopen we te zijner tijd te kunnen verstrekken.

Het boekje met preken van Ds. P. Sneep heeft goede ingang gevonden en wordt met zegen gelezen. Het is nog niet uitverkocht.

Tenslotte wijzen we op het vroeger uitgegeven boek van Ds. Van der Ent over Gideon. Het vindt nog aftrek. Dat is te begrijpen. Als ons blad komt zijn er velen, die eerst het artikel van Ds. Van der Ent gaan lezen.

De vroegere artikelen zijn door de uitgave in boekvorm blijvend bij de hand.

B.

enige „medewerking” van de zijde van de mens zelf.

Hier in ons artikel gaat 't erover, dat de Heilige Geest Zich bedient van de **middelen** der genade, de prediking van het Evangelie en het gebruik van de sacramenten.

Zo bedient de Heere Zich ook van middelen tot genezing van zieken, ja, tot het onderhoud van heel ons leven. Dat laat ook onze Heidelbergse zo duidelijk uitkomen in Zondag 10, dat handelt over de „voorzienigheid Gods”.

Welnu, ten opzichte van het „werk der genade” in het hart van de zondaar maakt de Heilige Geest gebruik van de **PREDIKING VAN HET EVANGELIE** en ten opzichte van de voortgang en volbrenging van dat werk ook van het gebruik der sacramenten.

Nu komt 't, lezer(es), op het „begin” van het werk der genade aan, zal het wel zijn met ons voor de eeuwigheid. Er kan ook van „voortgang” en „voleindiging” van het genadewerk alleen sprake zijn, wanneer er een „begin” daarvan is. En dat is dus de „wedergeboorte”.

Want zonder wedergeboorte kan niemand ingaan in het Koninkrijk Gods.

Hebben we daarbij nu **belang** gekregen, ja, het hoogste belang? Hoeveel keren hebben we al gehoord van die noodzakelijke wel-

daad! Zeker, dat is voor 100% een Godsdaad, maar ... die de Heere verheerlijkt in de **MIDDEL-LIJKE** weg, dat is dus door de **prediking**. Ons artikel wijst dan ook allereerst op het „**horen**” ervan. Dat betekent dus: zich onder de prediking te stellen!

Helaas heeft de grote massa van ons volk er helemaal geen interesse meer in. En hoe staat het met het kerk-bezoek onder ons? Ach, is er dan helaas niet veel laksheid te constateren? Ook ten opzichte van het „**tweemaal**” kerken? Velen vinden 't één keer gaan wel genoeg, alsof er helemaal niet staat in Romeinen 10 vers 14b: „En hoe zullen zij in Hem geloven, van Welke zij niet gehoord hebben? en hoe zullen zij horen, zonder die hun predikt?” En in vers 17: „Zo is dan het geloof uit het gehoor, en het gehoor door het Woord Gods.”

Van niet mindere belang is het, **hoè** wij opgaan naar Gods huis! „Uit gewoonte”? Dat is zeer zeker een goede gewoonte. Maar erg is het, wanneer die gewoonte een **sleur** wordt. Dan gaat het gehoorde het éne oor in en direct het andere weer uit. Dan houdt men de „oorpoort” dicht. O, welk een verachting en veronachtzaming van de genade-middelen. Kunnen deze dan zelf het werk der genade bewerken in het hart?

Neen, ondanks alle verantwoordelijkheid voor de mens.

Dus: „zonder ons”. En toch „**in**” ons. Hoe dan? Wel, door de toepassende werking van de Heilige Geest ten opzichte van de prediking van het Evangelie.

Nog even een opmerking over de „prediking”.

„Des Evangelies”, staat er.

Maar is dan de prediking van de **Wet** ook niet noodzakelijk?

Ongetwijfeld! De vraag van de Katechismus is: „Waaruit kent gij uw ellende? En dan is toch het antwoord: „Uit de Wet Gods.”

De wet stelt de schuld en de straf in 't licht. Paulus schrijft in Romeinen 3: 20: „Want door de Wet is de kennis der zonde.” En in Romeinen 7: 7m: „Ja, ik kende de zonde niet dan door de Wet.”

De Wet veroordeelt dus de mens, die haar overtreedt en als zodanig onder haar vloek

brenkt. Maar wat de wet niet kan, is: de mens verootmoedigen en tot berouw brengen. Zie, dat geschiedt door de toepassing van de Heilige Geest **door het Evangelie**. Vandaar, dat onze vaders schrijven van de „prediking des Evangelies”.

Maar dan komt het ook aan op de **zuivere** prediking, welke is: „bedreigend” en „vermanend”.

We lezen immers in ons artikel:

„Door het horen, lezen en overleggen daarvan, mitsgaders door „vermaningen”, „bedreigingen”, „beloften”.

Dus: door „vermaningen”. Zo zegt de Heere in Zijn Woord: „Bekeert u, bekeert u van uwe boze wegen, want waarom zoudt gij sterven, o huis Israëls?”

Door „bedreigingen”; zo lezen we in Lukas 13: 3 het antwoord van Jezus aan de boodschappers over Pilatus' bloedvergieting van de Galileërs: „Ik zeg u: Neen zij; maar indien gij u niet bekeert, zo zult gij alles desgelijks vergaan.”

Maar ook moeten Gods **beloften** gepredikt worden, zo lezen we.

Dus: „belofte-prediking”!

Ja, maar niet in die zin, zoals velen menen, namelijk op deze manier: „Want u komt de belofte toe”, zoals er inderdaad staat in Handelingen 2: 39; welnu, Gods belofte houdt alles in. Ik neem die aan en mag mij dus beschouwen als een kind van God. Daar twijfel ik niet aan.

Maar dat is ontzettende zelf-misleiding voor de eeuwigheid.

Betekent dat echter dan niet, dat een mens zo maar rustig de rijke beloften Gods naast zich mag neerleggen? Neen, dat is iets anders. Het doel is namelijk, dat men ermee tot de Heere gaat en Hem smeekt om de **deelachtigmaking** ervan.

En zo mag de mens zich niet verontschuldigen en wegschillen achter zijn onmacht. Dat is in feite: God toch de schuld geven van 't zich niet-kunnen-bekeren. Want dan zal de Heere eens zeggen: „Gijlieden hebt niet **gewild**.”

We zouden nu nog even nader willen ingaan op wat ons artikel ook aangeeft, namelijk: de **bewaring, achtervolging en volbrenging** van het werk der genade.

Doch hierover nader in 't volgend nummer van ons blad D.V.

Dr.

v. L.

Welgelukzalig is het volk

1

We zouden niet verwachten, dat bovenstaande woorden de titel van een boek zijn. Toch is dat het geval. Anne van der Meiden schreef een boek onder deze titel. In mei, september en oktober 1968 verschenen er drie drukken van dit boek onder de titel **De zwarte-kousen kerken**, portret van een onbekende bevolkingsgroep. Die titel was veel juister, naar onze mening, omdat daarin uitkomt hoe de schrijver oordeelt over hen die de waarheid van Gods Woord belijden in overeenstemming met onze vaders. Maar bij de vierde druk, die in 1976 verscheen heeft de schrijver de titel veranderd. De vorige titel lokte te veel protest uit, zoals Van der Meiden zelf zegt. Nu is de vijfde druk verschenen, ook onder de nieuwe titel. Die doet spottend aan. De schrijver hoort niet bij de zwarte-kousen kerken, wil ook niet behoren bij hen die daar wel toe gerekend moeten worden. Daarom had hij beter de oude titel kunnen behouden. Daarin ligt wel spot, maar dat is niet zo erg. De nieuwe titel klinkt profaan. We willen echter aannemen, dat de schrijver niet bedoeld heeft te spotten of profaan te zijn, dat hij niet een grote bevolkingsgroep pijnlijkt heeft willen treffen, noch door de titel noch door de inhoud van dit boek. Daarom laten we dit verder rusten.

Wie is de schrijver? Velen onder onze lezers zullen het wellicht niet weten. Daarom hier enkele gegevens. Hij is in een Christelijk Gereformeerd gezin opgevoed. Zijn vader is jarenlang koster geweest. Of die gemeente, waar hij koster was, ook tot de zwarte-kousen kerken behoorde weten we niet. De bekende Prof. L.H. van der Meiden, die hoogleraar aan de school te Apeldoorn is geweest, was een oom van de schrijver. Later is deze overgegaan naar de Ned. Herv. kerk. Hij is gepromoveerd en hoogleraar geworden aan de Rijksuniversiteit te Utrecht, waar hij massacommunicatie en public relations doceert. Hij is voorganger van de Vereniging van Vrijzinnig Hervormden te Meerkerk.

Hij heeft meer boeken geschreven. Al sinds enige jaren is hij onze plaatsgenoot.

Welk doel had Van der Meiden met het schrijven van een boek over de zwarte-kousen kerken? Dat hebben we ons vele malen afgevraagd onder het lezen van dit boeiend geschreven boek. Eerst was ons dat niet erg duidelijk. We vroegen het ons af of het alleen ging om een tekening van deze kerken te geven, een portret in houtskool, om informatie te geven omtrent een onbekende (?) bevolkingsgroep. Maar we zijn er achter gekomen, dat de schrijver iets anders voor ogen stond. Hij heeft doelbewust geschreven. Aan het einde blijkt duidelijk wat hij met dit werk beoogt.

Van der Meiden heeft zich intensief met de zwarte-kousen kerken bezig gehouden. De mensen die er bij horen noemt hij de zwaren, soms nog met een of andere toevoeging om enige schakering weer te geven. Volgens hem zijn er zwaren onder de zwaren, maar ook lichten. Het boek bevat veel informatie. De schrijver tracht objectief te zijn. Maar uit alles blijkt, dat hij niets verstaat van de kern van de waarheid, die de zwaren - om deze aanduiding over te nemen - belijden. Johannes schrijft in zijn eerste brief 2: 19: Zij zijn uit ons uitgegaan, maar zij waren uit ons niet; want indien zij uit ons geweest waren, zo zouden zij met ons gebleven zijn; maar dit is geschied, opdat zij zouden openbaar worden, dat zij niet allen uit ons zijn.

De schrijver van dit boek neemt de bevolkingsgroep als geheel. Hij generaliseert. Hij onderscheidt niet tussen wezen en vorm, tussen hen die door genade de waarheid recht belijden en beleven en hen die slechts uitwendig tot de zwaren behoren. Voor hem bestaat dit onderscheid niet.

We lezen in Gods Woord, 1 Corinthe 2: 14: Maar de natuurlijke mens begrijpt niet de dingen, die des Geestes Gods zijn; want zij zijn hem dwaasheid en hij kan ze niet verstaan, omdat zij geestelijk onderscheiden worden. Deze waarheid blijft van kracht.

Natuurlijke mensen vindt men overal, ook binnen de zwarte-kousen kerken.

We kunnen dit werk niet anders zien dan als een aanval op de waarheid, op het werk Gods, dat er nog gevonden wordt. Daarom menen we er goed aan te doen ruime aandacht aan dit boek te besteden. Het heeft ingang gevonden, het beïnvloedt, ook door de vlotte wijze waarop het geschreven is.

Om te beginnen willen we eerst de hoofdstukken noemen, zonder vermelding van de vele onderdelen, aangegeven door kopjes.

Hier volgt dan een opsomming van de tien hoofdstukken.

1. Portret in houtskool
2. Staphorst, God, het volk en de kinderen
3. Men is het of men is het niet
4. De hoer van Babel
5. Gods verborgen omgang.....
6. De kleine kudde
7. De lieve knechten
8. Zwaar door de week
9. Hoe vetter de grond
10. Toepassing

Daarna volgen een paar bijlagen en een literatuurlijst.

We willen nu uit de inhoud een en ander weergeven.

Hoofdstuk 1.

In het nieuws

Van tijd tot tijd duiken er berichten in de pers op, die ons herinneren aan het bestaan van een bevolkingsgroep die we eigenlijk niet goed kennen. Ze gaan over mensen die we vaagweg „zwaren” noemen, fijnen, godsdienstige zwartkijkers, sombere tegenhouders, leden van zwarte-kousen kerken, „schuurtjesvolk”, of bezoekers van het „klompenkerkje”. Ze wonen ergens aan de uiterste rechterflank van het Nederlands protestantisme en al manifesteren ze zich de laatste tijd wat duidelijker in de politiek (S.G.P.), in hun eigen dagblad („Reformatisch Dagblad”), in eigen schooltypen en - voor een deel - in een eigen omroep (E.O.), helemaal serieus nemen we ze niet steeds. Ook hun kerkelijke groei, hun bundeling van krachten, hun toenemende aantrekkingskracht in een tijd die van alternatieven en twijfel bol staat, weerhouden niet dat ze vaak negatief in de openbare media terecht komen.

Van der Meiden noemt dan twee voorbeelden en gaat verder:

Het is geen wonder, dat aan mensen die deze berichten (o.a. over bezwaren tegen vaccinatie van kinderen tegen kinderverlamming, B.) lezen en niet zijn opgevoed in het extreme orthodoxe protestantisme, de samenhang ontgaat. Er is wel een vage voorstelling van wat er achter deze extremiteiten en dat conservatisme kan zitten, maar precies weten ze het niet. (.....)

Hoe begrijpelijk die houding ook is, toch zit er iets onbillijks in. Per slot van rekening hebben we niet te maken met een te verwaarlozen klein groepje dwarsliggers, als we spreken van zwarte-kousen-mensen. We hebben te maken met naar schatting een drie- á vierhonderd duizend landgenoten. Ze vormen geen verdwijnende groep, hun aantal neemt zelfs toe. (.....)

Wat bezielt ze eigenlijk, letterlijk? Achter die opvattingen over kleine en grote praktische dingen van het leven moet een drijvende kracht aanwezig zijn, een stoere en strakke levensovertuiging, een bijna fundamenteel exclusief denken. Of zoeken we het te ver? Is het denken en optreden te verklaren uit doodgewone tradities, door eeuwenlang beschermde milieus geschapen, of moeten we het meer in de streek-volkskarakters zoeken? In grond, bloed en werk? Of in restanten van een dom, oud-liberaal en serviel conservatisme, gecombineerd met een even dom en reeds lang overleefd geloof? Het is niet mogelijk op al deze vragen bevredigende antwoorden te geven. In dit hoofdstuk zal getracht worden alvast een paar grote lijnen op papier te krijgen, de eerste aanzet voor een portret. (.....)

B.

Ontmoetingsdag

D.V. hopen we zaterdag 17 april a.s. weer een ontmoetingsdag van vrienden en vriendinnen van Bewaar het Pand te houden en wel in het kerkgebouw van onze kerk te Sliedrecht-centrum.

Het programma is als volgt:

Morgensamenkomst, aanvang 10.30 uur.

Opening: Ds. G. Blom

Spreeker: Ds. A. van Heteren

Slotwoord: Ds. L.W. van der Meij

P A U Z E

Middagsamenkomst, aanvang 2 uur.

Opening: Ds. H.C. van de Ent

Spreeker: Ds. D. Slagboom

Slotwoord: Ds. M.C. Tanis

Sliedrecht is gemakkelijk te bereiken. Dat is bekend. Er zal weer een boekentafel zijn. En: voor alle liefhebbers is er koffie en frisdrank. We hopen dat velen die dag vrij houden of maken en naar Sliedrecht komen. Bovenal, dat de Heere het wel maakt. Dan is er een ontmoeten in de Heere.

Een avond in Sliedrecht

Het is niet voor het eerst in ons leven dat we een avond in Sliedrecht hebben doorgebracht. Het is in de loop der jaren zelfs al vele malen gebeurd.

Doch het was zaterdag 20 febr. 1982 wel een heel bijzondere avond. Want toen mocht onze vriend en broeder Ds. M.C. Tanis gedenken dat hij 12½ jaar aan de gemeente van Sliedrecht-C. verbonden was geweest.

Ds. M.C. Tanis en Sliedrecht vormen samen een begrip. Wie aan Ds. Tanis denkt, denkt ook aan Sliedrecht. En wie aan Sliedrecht denkt, denkt ook aan Ds. Tanis. Zo vergaat het althans mij en zo zal het met de meesten wel zijn die geen vreemdeling zijn in het kerkelijke leven.

Sliedrecht-C. is een hele grote gemeente. Volgens het laatste jaarboek telt zij 1800 leden en doopleden. Daarmee zal het wel één van de grootste gemeenten zijn, die onze kerk kent.

12½ jaar aan zulk een gemeente verbonden te mogen zijn, is een hele tijd.

Echt wel een zaak die niet onopgemerkt voorbij gegaan mag worden.

Dat heeft men dan ook in Sliedrecht niet willen doen, al heeft men aan deze avond geen uitgebreid officieel karakter gegeven. Er waren geen afgevaardigden van de Classis aanwezig, ook niet van Bewaar het Pand, waar Ds. Tanis ook commissielid van is. De avond had meer een intiem karakter. Uitgenodigd waren alleen Ds. A. v. Heteren als konsulent van de gemeente en ondergetekende als vriend en bevestiger.

Als zodanig hebben we voor ditmaal niet in de ouderlingenbank gezeten, maar in de domineesbank. Vóór de dienst hadden wij daarom gelegenheid om het nieuwe orgel te bezichtigen, met daaronder de nieuw gebouwde preekstoel.

Daar wil ik wel even de aandacht op vestigen, want orgel en preekstoel vormden één monumentaal geheel. Een saluut is hier op zijn plaats voor ontwerpers en bouwers. Voor velen van onze lezers is het Christelijke gereformeerde kerkgebouw niet onbekend. Want in het voorjaar worden daar altijd de panddagen gehouden. We hopen dat D.V. in 1982 weer te doen. U hoort daar nog wel nader van van Ds. G. Blom. Ik wil er alleen dit van zeggen: Het zal uw reis naar Sliedrecht een voldoening geven om dit orgel te zien en te horen en ook om de preekstoel te bezien. Dus, als het zover is, kom dan kijken en luisteren. En dan natuurlijk niet naar het orgel alleen, maar ook naar de sprekers die ongetwijfeld allen u wel weer wat te zeggen zullen hebben.

Nadat we het één en ander in stilte hadden bewonderd, kwam de kerkeraad binnen met hun jubilerende predikant.

Hij bediende die avond het Woord uit Ps. 111:5b: „Hij gedenkt in eeuwigheid aan Zijn verbond.” Nadat hij in een inleidend woord uiting had gegeven aan zijn verbondenheid aan de gemeente en omgekeerd, van de gemeente aan hem, wat al zo menigmaal was gebleken, behandelde hij zijn tekst.

De hoofdgedachte was: **Gods gedenken**. Hij ontleende daaraan drie nevengedachten. Namelijk a. **De trouw in het gedenken**. b. **De grond van het gedenken**. c. **De troost door het gedenken**.

a. Gods trouw kwam uit in Zijn bemoeienissen met het volk Israël gedurende al de jaren van het bestaan van dat volk. Gods trouw mocht ook worden opgemerkt gedurende de tijd in Sliedrecht doorgebracht. De Heere zorgt. Hij doet dat in natuurlijk en geestelijk opzicht. Bij de bediening van Woord en sacramenten was dat menigmaal gebleken. Ook wat het stoffelijke betreft kwam dit uit in al datgene wat in de loop der jaren onder zijn bediening tot stand mocht komen. Te denken is o.a. aan de zalen die gebouwd zijn, ten dienst van het kerkelijke- en het verenigingsleven.

b. De grond van het gedenken ligt alleen in God. Niet in de mens. Die valt weg. Alles vindt uiteindelijk zijn oorzaak in het soevereine welbehagen des Heeren. Daar komt alles uit voort. Al Zijn heilshandelen. Niets is er daarom in de mens te prijzen. Maar in de Heere is alles te prijzen.

c. De troost is gelegen in het feit dat God Zijn verbond gedenkt tot in eeuwigheid. Het houdt dus met de tijd niet op. Maar het duurt tot in de eeuwigheid. Dat is dus ook in deze tijd, waarin zoveel ontwrichting is op allerlei gebied. De gedachte hieraan geeft moed om verder te gaan. Het geeft troost te midden van alles wat bedroeft. Het geloof in Gods onbezweken trouw geeft ook moed voor de toekomst. De kerk is er vandaag. Zij zal er morgen ook zijn. Dit werd bijzonder ook tot de jeugd gezegd. Want de jeugd van nu is de kerk van morgen, ook van overmorgen. God houdt Zijn kerk in stand. Alles vergaat, maar de kerk bestaat, tot in der eeuwigheid.

Het is trouw al wat Hij ooit beval;
Het staat op recht en waarheid pal;
Als op onwrikb're steunpilaren.
Hij is het die verlossing zond,
Aan al Zijn volk, Hij zal 't verbond
Met hen in eeuwigheid bewaren.

Na de preek werd de jubilaris toegesproken door de voorzitter van de verenigingen. Hartelijk werd hij bedankt voor alles wat hij ten bate van het verenigingsleven had mogen doen. Als blijk van waardering werd hem een zilveren kandelaar aangeboden. Daarop stond gegraveerd de bevestigings-tekst. Openb. 1:12b; 13a; 16a en 20b: „en mij omgekeerd hebbende zag ik zeven gouden kandelaren en in het midden van de zeven kandelaren éénen, de Zoon des mensen gelijk zijnde ... En Hij had zeven sterren in Zijn rechterhand ... De zeven sterren zijn de engelen der zeven gemeenten, en de zeven kandelaren, die gij gezien hebt, zijn de zeven gemeenten.”

U begrijpt dat toen ook onze gedachten zich begonnen te vermenigvuldigen daar wij 12½ jaar geleden de bevestiging hebben mogen

verrichten. We spraken toen over Het gezicht dat Johannes kreeg. a. Op de Kerk b. Op de Koning der Kerk c. Op de dienaren der Kerk.

Na de jeugdvoorzitter sprak de 2e kerke-raadsvoorzitter br. oud. de Heer. Namens de gehele gemeente mocht hij getuigen van de getrouwe arbeid gedurende zoveel jaren in het midden der gemeente verricht. Hij hoopte dat dit nog vele jaren onder de zegen des Heeren zo door zou mogen gaan. Hij liet zingen Ps. 74: 15 en Ps. 134: 3. Hoe menigmaal hebt G' ons Uw gunst betoond ... en Dat 's HEEREN zegen op u daal ... Beiden bekende verzen.

Tenslotte sprak ook de konsulent Ds. A. v. Heteren nog enkele waarderende en feliciterende woorden. Ook hij bad de jubilaris nog vele gezegende jaren toe en wenste de gemeente Gods zegen onder de bediening van haar predikant.

Hierna betrad Ds. M.C. Tanis weer de kansel en bedankte de sprekers en ook de gemeente voor al de liefde die hij gedurende die 12½ jaar met zijn gezin had mogen ervaren. Hij ging voor in Dankgebed. Na nog gezongen te hebben en het uitspreken van de zegen werd deze eenvoudige, doch stijlvolle dienst besloten.

Na afloop was er gelegenheid om Ds. M.C. Tanis met zijn vrouw te feliciteren en een kopje koffie te gebruiken.

Het was goed een avond in Sliedrecht te zijn. We hopen er te zijner tijd elkander weer te ontmoeten D.V.

Ds. H.C. v.d. Ent.

Donkere wolken

1

Een poosje geleden werden we verontrust door het voorontwerp van de zogenaamde anti-discriminatiewet, die een aanslag betekent op de grondslagen van Gods Woord. Aanvankelijk bleef het rustig rondom dit voorontwerp. Het bestaan ervan was niet algemeen bekend en de inhoud ervan dus ook niet. Maar langzamerhand drong het ook in onze kringen door, dat het voorontwerp er was en wat de strekking daarvan was. Dit heeft er toe geleid, dat er vele bezwaarschriften bij het ministerie zijn ingediend. De hoop is nog dat er bezinning komt en dat het voorontwerp niet te zijner tijd tot wet wordt verheven. Het zijn donkere wolken, die het welzijn van ons land en volk bedreigen. Ze kunnen echter nog voorbijgaan zonder zich te ontlasten. De wet is er nog niet en de Heere kan bezinning geven. Maar er is wel vrees, dat hoeveel bezwaren er ook zijn binnengekomen, die gegrond zijn op Gods Woord, de voorstanders van deze zaak toch op het ingeslagen pad zullen voortgaan en dat er eerlang een wetsontwerp zal worden ingediend, dat in wezen gelijk is aan het voorontwerp. Daarom mogen we inderdaad wel spreken van donkere wolken. Het wordt ook in ons land hoe langer hoe moeilijker om te leven bij Gods Woord en inzettingen.

Ds. J. van Haaren, predikant van de Gereformeerde Gemeente te Amersfoort wijst er in een boekbespreking op, dat wij leven in een tijd, waarin zich grote veranderingen voltrekken, niet het minst in de levensbeschouwing met al zijn facetten. Met al deze veranderingen -aldus Ds. Van Haaren- worden wij, samen met onze kinderen geconfronteerd, terwijl ook ons denken meer of min onbewust beïnvloed wordt door de moderne levensstijl van de wereld, waarin wij leven. Langzaam maar zeker volgt er een zekere gewenning, aanvaarding en aanpassing, want de beïnvloeding, waaraan wij bloot staan, gaat veel verder en dieper dan menigeen wel vermoedt. Wij worden wat milder in ons oordeel en wat ruimer in onze opvattingen. Dit kan niet nalaten een vervlakking van ons leven met zich mee te brengen, waarop meer en meer de wereldgelijkvormigheid, waartegen de Heere in Zijn Woord zo ernstig waarschuwt, zijn stempel zet.

Vele jaren geleden hadden we ons niet kunnen voorstellen, dat er een anti-discriminatiewet zou worden ontworpen. Ook niet, dat de levensbeschouwing van de wereld zoveel invloed zou gaan uitoefenen in godsdienstige kringen. Evenmin, dat er in onze kerken voorstellen zouden komen om de mogelijkheid te openen om in de eredienst naast de psalmen ook liederen te zingen. Dit

laatste is het wat ons nu in het bijzonder ter harte gaat.

Deze aangelegenheid is al een en andermaal op de generale synode geweest. Er zijn generale deputaten benoemd die de zaak voor de volgende synode moeten voorbereiden. Ds. Slagboom heeft in zijn artikelen in ons blad Om hét Liedboek daar ruime aandacht aan besteed. In zijn laatste artikel wekt hij in overeenstemming met de wens van de deputaten op om te bevoegder plaatse met de bezwaren naar voren te komen.

Aanvankelijk kwam er naar buiten niet zoveel openbaar van de verontrusting, die ook hierdoor weer toegenomen is. Maar de kerkeraden gaan hun roeping verstaan en dat is een gelukkig verschijnsel. Anders zouden de deputaten de indruk krijgen, dat men algemeen wel voelt voor het lied naast de psalmen, of dat althans de bezwaren niet zo zwaar wegen en ook dit wel weer verdragen zal worden.

In werkelijkheid zijn het donkere wolken die ons kerkelijk leven bedreigen, maar we hopen van harte, dat deze wolken zich niet boven onze kerken ontlasten. De zaak is ernstiger dan velen wel menen. De bezwaren zijn geformuleerd in een brief die de kerkeraad van Zaamslag aan de deputaten voor onderzoek van het kerkelijk lied schreef. Voorzover kerkeraden nog geen bezwaren hebben ingediend -ook anderen kunnen dit doen- kunnen zij bij het formuleren van hun bezwaren gemakkelijk gebruik maken van een en ander wat daarin naar voren komt. Maar iedere formulere en motiveer op eigen wijze. Hieronder volgt de brief van Zaamslag.

B.

Reaktie rapport Eenstemmig

Weleerwaarde broeders,

De raad van de Christelijke Gereformeerde Kerk te Zaamslag wil gaarne gevolg geven aan uw opwekking reakties in te zenden inzake uw rapport van onderzoek naar het kerkelijk lied. Dit in overeenstemming met het besluit van de Generale Synode art. 144 sub. 8, Acta 1980.

Het is de kerkeraad duidelijk geworden, dat Deputaten een diepgaand onderzoek ingesteld hebben naar de Schriftgegevens in het Nieuwe Testament, de feiten uit de kerkgeschiedenis en de verantwoordelijkheid van de kerken onderling. Wij willen in kort bestek enige belangrijke overwegingen van uw rapport belichten.

A. Schriftgegevens.

Na bestudering van de Schriftgegevens van het N.T. wordt in uw rapport gekonkludeerd, p. 16:

1. „dat het N.T. nauwelijks materiaal oplevert waarvan met volstrekte zekerheid is te zeggen dat het in de gemeente uit de ontstaanstijd van het N.T., als lied gebruikt werd”.

En onderaan p. 16 lezen wij: „we vonden tot nu toe alleen in de lofzangen van het N.T. een mogelijke, en daarom ook vragenderwijs gestelde aanwijzing, dat ook in de bedeling van het N.T. metterdaad nieuwe liederen in aansluiting aan het O.T. kunnen en mogen ontstaan”.

2. Bij punt 2 van de evaluatie op p. 23 lezen wij: „Het N.T. laat zien dat de Geest aan de gemeente, Christus en Zijn werk leert kennen uit en ook leert verkondigen en bezingen met woorden uit het O.T. en met name van de Psalmen, die in het Nieuwe Testament zo'n centrale plaats innemen”.

3. U stelt bij punt 7 van de evaluatie: „dat de gemeente in de Psalmen de heilsdaden van God, ook de Nieuwtestamentische, zo vertolkt wist, dat zij daarom voor zover wij kunnen nagaan, aan andere liederen niet of nauwelijks heeft gedacht. Daarin ligt dan een aanwijzing van de grote waarde van de Psalmen, ook voor de Nieuwtestamentische gemeente”.

4. In de 3e konklusie, p. 25, stelt u vast: „wanneer de gemeente bij het bezingen van Gods heil in Christus, de Psalmen terzijde of tenachter stelt, handelt zij in strijd met de duidelijke aanwijzingen die de Schrift geeft, inzake de plaats en de betekenis van de Psalmen.

In het zingen van de Psalmen is het volgens de 2e konklusie mogelijk, „het heil van God in Christus” te bezingen, in Wie immers ook dit deel van het O.T. zijn vervulling heeft gevonden.

B. De les van de geschiedenis.

Een voor ons zeer belangrijke konklusie uit

het onderzoek van de historische gegevens is: „De belangrijkste lijn: Psalmen, geen gezangen”.

P. 29. Augustinus, Calvinus en de Dordtse vaders hebben o.i. hun gevoelens in dezen op goede, Bijbelse, gronden toegelicht.

C. Verantwoordelijkheid van de kerken.

Op p. 52 wordt de mogelijkheid niet uitgesloten „dat bij aanvaarding van een aantal Schriftuurlijke liederen voor het gebruik in de eredienst, verder samenleven in één kerkverband niet meer mogelijk is”. Deze konklusies uit uw rapport overwegende, is de kerkeraad van oordeel dat hierin voldoende argumenten door u zijn aangedragen om het vrijgeven van het zingen van de zogenaamde Schriftuurlijke liederen te voorkomen. (de Generale Synode te adviseren).

Hoe zou een Generale Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken de vrijmoedigheid kunnen vinden, om een ruimte te scheppen, waarvoor deputaten zelf voortdurend waarschuwen? Vgl. p. 26 Rapport. Destijds in 1977 kwam het verzoek naar voren Schriftuurlijke liederen te mogen zingen met het oog op de voortgaande heilsopenbaring.

Als deputaten hebt u in uw rapport overtuigend aangetoond, dat in het zingen van de Psalmen de gemeente de mogelijkheid heeft om van het in Christus vervulde heil te zingen, vanuit de Schriften die van Hem getuigen.

Hoe kan een Generale Synode de verantwoordelijkheid op zich nemen om af te buigen van de „hoofdpijn in de geschiedenis” van die Kerk die ons lief is?

Is het dan geen baken in zee, dat in de donkerste tijden van de geschiedenis van die Kerk de gezangen naar voren dringen, terwijl in tijden waarin Gods Geest krachtig baan breekt, de Psalmen zo hoog geëerd werden en anderzijds van een grote schroom sprake is t.a.v. het vrije lied, zeker in onze Gereformeerde traditie.

Is het toevallig dat de vroeg-Christelijke Kerk in haar bloeitijd, kort na de uitstorting van de Heilige Geest (vgl. konklusie 7 rapport p. 24) de Nieuw Testamentische heilsweldaden van God in de Psalmen zo vertolkt wist, „dat zij daarom voor zover wij kunnen nagaan, aan andere liederen niet of nauwelijks gedacht heeft?” Hoe centraal stonden in de bloeitijd van de Kerk de Psalmen! En vanwaar is de bloei van de Kerk anders dan van de bedauwing van de Heilige Geest, „Die in alle Waarheid leidt?”

Wij vinden het een zeer droevig verschijnsel dat dit betrouwbare spoor niet als vanzelf gevolgd wordt. Stelt men de vraag: heeft de Kerk zich bij de Psalmen wel bevonden? Dan is uw antwoord, na diepgaand onderzoek: Jawel!

Stelt men dan de vraag: heeft Christus' Kerk in de Psalmen tekort gehad voor haar Christelijke geloofsbeleving? Dan is het antwoord, na diepgaand onderzoek: Neen! Stelt men daarop de vraag: hebben de vrije liederen de Kerk een extra gegeven voor haar geloofsbeleving, wat in de Psalmen niet gevonden werd, dan is het antwoord: Neen! En dan moet u tenslotte, zodra men over het verschijnsel van de zogenaamde Schriftuurlijke liederen spreekt, voortdurend de waarschuwendende vinger opsteken. Zelfs spreekt u over „uiterste waakzaamheid”, p. 26. Is dan de noodzaak van het zingen van het Schriftuurlijke lied, afgewogen tegen de voortreffelijke waarde van de Psalmen, zo groot, dat u tot deze hachelijke onderneming zou kunnen adviseren?

Te denken geeft het feit, dat men ook in de Gereformeerde Kerken bij het toelaten van de zogenaamde Schriftuurlijke liederen, tot deze waakzaamheid heeft aangespoord.

Onze indruk is dat zij die aldus in de Geest begonnen schenen te zijn, in het vlees zijn geëindigd. Want hoe „schriftuurlijk” zijn nu nog hun kinderen? Een schip op het strand is een baken in de zee.

Wanneer u als deputaten, na de reakties uit de kerken ontvangen te hebben, zou adviseren om het kerkelijke lied in de kerken toe te laten, dan mist u, volgens uw eigen konklusies, vaste Bijbelse grond, buigt u af van de hoofdpijn van de Kerk en komt de eenheid van de kerken, waartoe we behoren o.i. in groot gevaar. Geen geringe verantwoordelijkheid!

Wij hopen dat het u duidelijk is dat de kwestie voor ons niet is: bent u voor of tegen het Schriftuurlijke lied? Wij zijn van mening dat ... Haspers oordeel over Calvinus in dezen

terecht is „dat Calvinus niet tegen de liederen was, maar in de eerste plaats het volk wilde opvoeden bij de Psalmen”, p. 30. Onze vraag is: is dit geen loffelijk streven, aangezien het ook Calvinus bekend was, dat er geen duidelijke direktieven in de Schrift zijn, om het vrije lied te zingen? En: is deze opvoeding al voltooid? Zijn wij op de Psalmen, op Christus in de Psalmen uitgekeken?

Wat ontdekken de voorstanders van het zgn. Schriftuurlijke lied in onze kerken voor extra's in dat lied? Zijn die liederen voller van Christus? Zijn ze betrouwbaarder dan de Christus-volle Psalmen? Wat beweegt hen dan?

Nogmaals: het gaat ons niet om de vraag, ben ik voor of tegen het Schriftuurlijke lied, maar: hoe bewandel ik de veiligste weg. Is dat ook niet een vrucht van het ware geloof, de zekerste weg te bewandelen? In het rapport gaat het over liefde. Handelt deze liefde overmoedig of lichtvaardig?

1 Kor. 13 : 4. Wij zijn niet tegen „Een vaste Burcht is onze God”. Maar als het om kiezen gaat, zeggen wij met alle liefde en respect voor dr. M. Luther, geef ons toch maar Psalm 46. Laat in de eredienst het Werk, de Openbaring Gods, zoveel mogelijk aan het Woord! Dat is de veiligste weg. Daarop wandelde Christus, die het Hallel (Ps 113-118) zong, in Zijn diepe vernedering. Die weg bewandelde zeer waarschijnlijk ook de vroeg-christelijke gemeente en die weg had men lief in de Geestelijke bloeitijden van de kerkgeschiedenis. De affiniteit aan het Woord van God doet ons in de eredienst kiezen voor de Psalmen. Wij geloven vast en zeker dat God Zijn zegen geeft op het verkiezen van de veiligste weg. Dina's nieuwsgierigheid kwam haar duur te staan. Waarom de riskante weg, p. 26, sub. 5 ingeslagen, als er een weg is die uitnemender is?

De tijden zijn donker. er zijn betere tijden geweest. Quis non fleret? Reden te meer om nu geen stappen te ondernemen in een richting die men in de beste tijden van de kerkgeschiedenis vreesde in te slaan. Bij alle onzekerheid over het vrije lied, heeft men zekerheid ten aanzien van de Psalmen. Ze zijn het Woord Gods. Ze prediken Christus, de Gekruisigde en Verheerlijkte. Wij behoeven ze niet te beklagen die alleen Psalmen zongen: Christus was daarin te vinden. De volle Christus.

We behoeven ze niet te benijden die de gezangen verkiezen om redenen die niet doorslaggevend genoemd kunnen worden. Waarom zouden wij als kerken juist in dit tijdsbestek moeten afbuigen van die hoofdpijn in de geschiedenis van Christus' Kerk, die juist in de bloeitijd door Zijn Geest Zijn volk verblijdde in Zijn bedehuis.

Hoe zwak is daartegenover het principe: „De Schrift verbiedt het niet!” Moesten de door u genoemde exegetische en kerkhistorische argumenten niet als vanzelf overtuigen?

De raad van onze kerk vreest, dat de ontwikkeling niet te stuiten is. De kogel lijkt al door de kerk te zijn. Het zingen van gezangen zit 'op alle manieren in de lucht. Toch menen wij ons alsnog te moeten uitspreken. De opdracht van de Generale Synode van 1980 aan u als deputaten, „zich verder te bezinnen op de mogelijkheden om te komen tot het samenstellen en uitgeven van een bundel liederen enz.” lijkt ons op zijn zachtst gezegd voorbarig en voor ons weinig hoopgevend, Rapport p. 57, ad. 11.

Het is tenslotte onze hartelijke wens dat de grens, getrokken in art. 69 D.K.O., niet nog verder verlegd zal worden.

De Heere verlichte u met Zijn Geest bij al uw overwegingen.

Voor de Jeugd

Het Zonnekind. 29

„Zijn vader en zijn moeder wisten niet dat dit van de HEERE was, dat hij gelegenheid zocht van de Filistijnen; want de Filistijnen heersten te dier tijd over Israël.”

Richt. 14 : 4

God de HEER' regeert ... Zo wordt het gezongen in de kerk. Gebeurt het zo thuis ook nog wel eens? Vroeger nam het orgel in menig gezin een centrale plaats in. Menigmaal werd er gezongen. Doch in veel gevallen is dat veranderd. Technische vooruitgangen hebben in menig opzicht ook hier het levenspatroon veranderd. In de plaats van het orgel is de pick up gekomen en de radio,

Die zingen wel voor. Of er dan ook nog nagezongen wordt, dat is al weer zo'n vraag die tot nadenken stemmen moet. Technische vooruitgangen zijn in geestelijk opzicht vaak achteruitgangen. Loopt ten deze maar niet te snel aan achter alles wat nieuw is. Want we gaan toch al snel genoeg ... de verkeerde kant op.

God de HEER' regeert ... Dat blijft inmiddels staan en dat blijft waar ook. Velen geloven dat niet meer. Zelfs ook velen van degenen die het eens wel hebben geloofd. Althans zo deed men het voorkomen. Want als men dat echt gelooft, dan blijft dat natuurlijk. Dat wil dan weer niet zeggen dat het geloof altijd even sterk is. Het kan menigmaal bestreden worden. Asaf, een overvalst kind van God had het met die Godsregering niet zo gemakkelijk. Hij getuigt er althans van in psalm 73: „Als ik die Godsregering overdacht, was het een stuk dat in mijn oog mij moeilijk viel en veel te hoog.”

Ik geloof dat die ouders van Simson daar ook mee getobt hebben. Want van hun kind hadden zij grootse verwachtingen. Het was een kind waaromtrent hen dierbare beloften waren toebetrouwd. Hij zou beginnen Israël te verlossen. Hij zou een Nazireër Gods zijn. Zo hadden zij hem ook opgevoed. En zie nu eens: Hij gaat er met een Filistijnse vandoor. En ondanks dat ze hem gewaarschuwd hebben overeenkomstig de eis van het Woord van God, het gaat toch door.

Bange vragen rezen op in hoofd en hart. Heere, hoe kan dat nu? Heere is dit ook de wil van U? Hoe moeten wij dit begrijpen?

Ik kan er in komen in deze vragen. Hebben jullie er ook wel eens moeite mee? Als alles tegen de geopenbaarde wil van God schijnt in te gaan. Als niets dat keren kan. Hoe moet het dan?

Deze vragen worden nog dik onderstreept als we de tekst lezen die hier boven staat afgeschreven: Zijn vader en zijn moeder wisten niet, dat dit van de Heere was, ... Was het dan van de Heere dat hij met deze filistijnse meeding? Kan de Heere dan in strijd handelen met Zijn eigen woord? Kan ik dan op het Woord van God niet meer aan? Is Hij dan geen God meer van ja en amen? Lijkt Hij niet veel meer een God van ja en nee te zijn? Het lijkt er inderdaad wel op. En toch is het niet zo.

Als Hij verbiedt om met een heidense in zee te gaan, dan blijft het verboden. Want Gods Woord houdt stand in eeuwigheid en zal geen duimbreed wijken.

Ja, maar het staat er dan toch maar: Zijn vader en moeder wisten niet dat dit van de Heere was ... Vergeet niet dat er nog wat achter staat. Nl. dat hij gelegenheid zocht van de Filistijnen. Want de Filistijnen heersten te dier tijd over Israël.

De Filistijnen deden in die tijd zich geducht gelden. En Simson was door God geroepen om de kinderen Israëls uit de hand der Filistijnen te verlossen. En daarom ging hij naar de Filistijnen toe. Hij zocht gelegenheid om slag met hen te leveren. Hij werd daartoe door de Heilige Geest gedreven. Zo hebben wij het toch gehoord: „En de Geest des HEEREN begon hem bij wijlen te drijven in

het leger van Dan, tussen Zora en tussen Estaol.” zie 13:25.

Maar die vrouw dan? zo hoor ik jullie vragen. Dat was toch niet van de Heere? Neen, dat was van Simson zelf. Dit moet als een zondige bijkomstigheid gezien worden. Een zonde die er bijgekomen is. Hoe kan dat dan? We kunnen uit dit alles leren, dat al was Simson geroepen om de kinderen Israëls te verlossen, al was hij een Nazireër Gods, dat is iemand die zijn leven in de dienst des Heeren moest besteden, hij door alles heen toch een zondig mens is geweest en ook gebleven. Als het zoeken van die vrouw ook van de Heere zou zijn geweest, dan zou de Heere het kwade hebben gewerkt. En dat kan nooit. Want God is heilig. Hij is te rein van ogen dat Hij het kwade zou kunnen zien. Hoe zou Hij het dan kunnen werken?

Als de Heere het dan niet gewerkt heeft, waarom is het dan toch gebeurd? Had God dit dan niet kunnen verhinderen? Dat is een veel gestelde vraag op menig terrein van het leven.

Zeër zeker, God had het kunnen verhinderen. Maar dat heeft Hem niet behaagd. Hij heeft het kwade in Simson willen toelaten, zonder dat hij daarvoor verantwoordelijk gesteld kan worden.

Het is met die Godsregering als met een borduurlap. (Want de toelating geschiedt ook onder Zijn bestuur). Een borduurlap is een onontwarpbare zaak, als we hem van de achterkant bekijken. Dan lopen de draden kris, kras door elkander heen. Het patroon is er slecht uit af te lezen. Doch als je de rechterkant van de borduurlap ziet dan komt het patroon helder uit.

Zo is het nu ook met de regering Gods. Toen Asaf er van achteren tegen aan keek, kwam hij er ook niet uit. Wat voor Asaf ondoorzichtig was, was echter voor God klaar en helder.

Hier geldt hetzelfde wat Jozef eens zeide tegen zijn broers, waardoor hij was verkocht: „Gijlieden wel, gij hebt kwaad tegen mij gedacht, maar God heeft het ten goede gedacht.” Jozef had er jaren tegen aan zitten kijken. Hij was een vrome jongen, rijk in deugd. Niet remonstrants hoor, zoals men vandaag dit vers in de berijming zo graag verdacht zoekt te maken, om alles wat nieuw is maar ingang te doen vinden. Want het ziet op de vreze des Heeren die hij mocht beoefenen. Zijn leven getuigt daarvan. Het was een leven in heiligmaking. „Zou ik zo'n groot kwaad doen en zondigen tegen God?” Wie kan hem dat nazeggen?

Goed, Jozef werd verkocht. Hij kwam eerst als slaaf bij Potifar terecht. Later in de gevangenis. Hoe zal in die jaren Jozef bestreden zijn geweest. Zou hij wel ooit koning worden? De Heere had het toch beloofd? Zouden Zijn beloftenissen, nu verder hun vervulling missen? Als dit alles op je af komt kijk je er niet meer doorheen. Later mocht Jozef het zien. Wat de broeders als zonde is aangerekend, is door God zo bestuurd, dat het goede er uit voortgekomen is.

Dus vrienden, onthoudt het goed, God werkt de zonde niet, maar Hij bestuurt ze wel. Deze

gedachte geeft niemand een vrijbrief om kwaad te doen. Zullen wij het kwade doen, opdat het goede daar uit voort kome? Dat zij verre.

God doet het goede er niet uit voortkomen dankzij het kwade, maar ondanks het kwade. Dat is heel iets anders. Dat moeten jullie wel goed onderscheiden. En als het dan toch goed komt, ondanks het kwade dat er door mij tussen gebracht is, dan kan dit alleen uit genade.

Dat woord „genade” brengt ons weer bij Hem Die méér is dan Simson, de Heere Jezus Christus. Hij is in alles volmaakt geweest. Hij heeft in al Zijn werk, wat Hij door de Geest des Heeren gedreven, deed, nooit enig kwaad gemengd.

Wel heeft Hij al het kwaad, wat door Simson is bedreven, geboet. Want Hij is behandeld als de grootste misdadiger, opdat alle misdadigers, door God in genade zouden kunnen worden aangezien.

Als jullie genade mogen kennen, zul je weten dat het leven altijd met zonde gemengd is. Want onze beste werken zijn, zolang we in dit leven zijn, met zonde bevueld. Wie dat verstaat ziet niet uit de hoogte op Simson neer, of op Gods kinderen, als ze kwaad doen. Want kwaad, blijft kwaad. En God beware er ons voor dat we het ooit goed zullen noemen. Doch gelukkig dat er bij de Heere veel vergeving is. Anders was er van Simson nooit iets terecht gekomen. En van mij ook niet. Als dat geleerd wordt, word je met ootmoedigheid bekleed. En dat is altijd nog het schoonste kleed. Ook het meest profijtelijke. Want God wederstaat de hovaardige, maar de nederige geeft Hij genade.

Hartelijke groeten van jullie aller vriend,
Ds. H.C. v.d. Ent.

BOEKBESPREKINGEN

Boeken van den Hertog's uitgeverij b.v.
Utrecht

1. **Des Heeren werken groot**, deel 2 door B., H., en P.J. Florijn en deel 3 door B., H., K.W. en P.J. Florijn.

Al geruime tijd geleden hebben we het eerste deel aangekondigd. We hebben te maken met een dagboek, dat van andere aard is dan vele andere dagboeken. In vier deeltjes wordt er voor elke dag niet een meditatie gegeven, maar iets vermeld van een godgeleerde of anderen van vroeger tijd of iets uit de geschriften van iemand aangehaald. Elk deeltje bevat stukjes voor drie maanden. Er moet dus nog een deeltje komen. Het tweede deel begint met een bijdrage over Luther en gaat verder over Caspar Olevianus en vele anderen. Het derde deel heeft een bijdrage over het dochttertje van Jean Biggart en verhaalt verder over bekende en minder bekende personen uit vroeger eeuwen. Uiteraard raakt het ene artikel meer dan het andere, maar in het algemeen is hier wel sprake van treffende bijdragen van onderscheiden aard, die de herinnering levendig houden omtrent mensen die in vroeger tijd hun plaats hebben ingenomen.

Het formaat van de boekjes is handig. De uitgave is goed verzorgd. De prijs is per gebonden deel f 19,50.

SPECIALE AANBIEDING VAN EEN PAKKET BROCHURES,

om belangstellenden in te lichten over de ernstige aanvallen die op Gods Woord gericht worden.

Statenvertaling contra Nieuwe Vertaling
door A. Bergsma (50^e duizendtal, wordt nog steeds geraadpleegd) 42 p. / 3,50

De nieuwe Psalmberijming getoetst
door Ds J. v. d. Haar 50 p. / 3,00

De Nieuwe Bijbelvertaling in discussie door wijlen Ds M. Baan 20 p. / 2,50

Toespraak van Ds C. Harinck (over het ontstaan van de Statenvertaling) 16 p. / 2,25

Wordt de Bijbel ons ontfutseld
door A. Bergsma 68 p. / 4,25

God is geopenbaard in het vlees
van Rev. T.H. Brown 28 p. / 3,50

Groot nieuws, een ramp voor de kerk 68 p. / 4,75

Prijzen excl. porto. Bij afname van al deze brochures tegelijk, ondanks de zeer lage prijzen, FRANKO HUIS! / 20,-
Te bestellen:

G.B.S. antwoordnummer 18, 3300 WB Dordrecht,
geen postzegel plakken.

G.B.S.

Machtiging No. 18
3300 WB Dordrecht

ALLE BEGRIP TE BOVEN (89)

20. Veranderingen (4).

Hij waarschuwde zijn vrouw aldoor om zo mogelijk te zorgen dat de mensen van de stad iemand zouden hebben om de waarheid getrouw te verklaren en niet uit welke aardse berekening dan ook zelf tevreden te zijn zonder een getrouwe prediking of daar te Sutton Coldfield of ergens anders. Hij verklaarde, dat het alles genade was geweest (al had hij veel pijn geleden). Maar tegen het einde had hij nog een sterke bestrijding (nadat hij gezegd had, dat de Heere die verdrietige leegte in zijn troost geheel had) en diepe eerbied vervulde zijn geest, terwijl hij bad: „O, ik ben in het donker. Ik kan niet zien hoe het zal gaan. Bidt aanhoudend! Bidt vurig! Bidt dat ik dicht bij Hem mag blijven.” Zijn veranderingen volgden elkaar snel en herhaaldelijk op en aan het einde zei hij: „De Heere heeft mij door de enge poort getrokken!” Hij werd zwakker en stierf op 6 april 1845, vijf en dertig jaar oud.

„Op zijn grafsteen te Sutton Coldfield is een vers van Cowper gegraveerd, waarbij het woord Christus in plaats van God gesteld is. Hij herhaalde dit vers met onvergetelijke kracht een paar dagen voor zijn dood:

*Christus zal opgaan en over u lichtend
de donker nacht in dag veranderen.
Christus de Heere zal uw heerlijkheid zijn,
Christus uw eeuwig licht.”*

Het zal sommige lezers misschien interesseren dat hier melding gemaakt wordt van een bezoek, dat Mr. Bourne in deze jaren aan Birkenhead bracht. Vele jaren vroeger was zijn neef, Mr. Timothy Bourne, lid geweest van de gemeente van Mr. Burrell, maar hij was nadien naar het noorden verhuisd. Hij was zakenman in Liverpool en woonde in Birkenhead, en daar nodigde hij Mr. Bourne uit en huurde een zaal voor een bijeenkomst. Dit was in de Hamiltonstraat, vanaf Hamilton Square, het stadhuysplein van Birkenhead. In de mooie huizen daarvan woonden veel zakenlieden van Liverpool. Zij liepen naar de veerboot om de Mersey over te varen naar hun kantoren. Mr. Timothy kondigde ijverig de komst van zijn neef aan en nodigde velen uit om te komen luisteren. Mr. Bourne gevoelde veel tekenen van de genadigde gunst des Heeren door hem daar te brengen, maar merkte dat er maar zeer weinigen aanwezig waren en schrijft dan: „Ik mag nog hopen dat er zelfs

onder de rijke kooplieden, die mij gehoord hebben, gevonden zullen worden, die zullen blijken tot Gods volk te behoren. Maar deze rijken spreken en wandelen te vrij en daarom ben ik bang, dat ze uiteindelijk weinig baat ervan zullen hebben. Ik bemerk, dat zij alle vrijheid hebben om te luisteren wanneer en waar het hun lijkt en voor zichzelf denken: „Geld is een verdediging”. Deze dingen beproeven mij, toch geeft de Heere mij vaak geduld en maakt mij zeer waakzaam om het leven in mijn eigen ziel te mogen behouden”.

Mr. Bourne bleef daar zes weken. Later in hetzelfde jaar verliet Charles Jeffreys Londen en verhuisde naar Birkenhead. Hij preekte gedurende vier jaar met veel geestelijke zalving en kracht in dezelfde zaal, maar met zeer weinig (zichtbaar) succes. In 1851 emigreerde hij met zijn gezin naar Nieuw Zeeland.

Januari 1848 was een verdrietige maand voor Shropshire. Samuel Hughes verloor twee dochttertjes op één dag door de dood en in zijn kleine boekje van psalmen en geestelijke liederen heeft hij een zeer aandoenlijk gedicht over deze gebeurtenis geschreven.

In de pastorie stierf de oude Mr. Gilpin op de leeftijd van negentig jaar en tien maanden en zeer spoedig moest het huis natuurlijk worden ontvuld. (Een nakomeling van Rebecca Hughes kan nog de bureaulamp van de predikant laten zien, die als herinnering aan Rebecca gegeven was, en allerlei dingen, die de overblijfselen waren van die vroegere dagen.) De dichterlijke broer van Charles verliet de streek, Mercy en Jane betrokken een huis in het dorp en Margaret reisde naar Norton en ging bij Frances wonen.

Het is best mogelijk, dat deze regeling in plaats van een troost voor Frances een nieuwe beproeving was. Zoals al eerder opgemerkt is, kwam de naam van Margaret nooit samen voor met die van Mercy en Jane en ook al reisde zij naar het noorden naar haar betrekkingen in Scaleby, vooral na de schok van het ongeluk met Elisabeth, we lezen nergens dat zij naar het zuiden ging naar Matilda of Bernard. Was er een hartelijke sympathie geweest, ook zonder op de tegenstelling in te gaan, dan zouden we zeker enige aanwijzing hiervan gevonden hebben. Maar er is er geen en we vragen ons af, of haar stilzwijgende rechtzinnigheid en mogelijke verschrompeling ervan er aan toegevoegd hebben om de last van die dagen te verzwaren.

Zojuist bij ons verschenen een prachtig belijdenisgeschenk

DE KERK EEN WONDER

Op een eenvoudige wijze is samengebondeld wat er van de kerk te zeggen valt. De titel wil tot uitdrukking brengen de grote betekenis van de kerk. Dat deze er is, is een wonder.

In de verschillende bijdragen worden allerlei facetten van de kerk naar voren gebracht: Ds. M. Vlietstra, De kerk en haar Koning / Ds. P. Beekhuis, De Kerk en haar ontstaan / Ds. H.C. van der Ent, De Kerk en haar leden / Ds. M.C. Tanis, De Kerk en haar ambten / Ds. A. Baars, De Kerk en haar prediking / Ds. A. van Heteren, De Kerk en haar sacramenten / Ds. P. van Zonneveld, De kerk en haar roeping / Ds. B. de Romph, De kerk en haar bedreiging / Ds. D. Slagboom, De kerk en haar voortbestaan / Ds. H. van Leeuwen, De kerk en haar overwinning.

Dit boek is geschreven voor jongeren en ouderen. In het bijzonder voor hen, die belijdenis des geloofs afleggen. Het wil dienen om hen aan die dag en aan dat ja-woord te herinneren.

128 pagina's gebonden.

Prijs f 16,90.

Ook in de boekhandel verkrijgbaar.

B O N

Gelieve mij te zenden:

B.H.P.

..... ex. „De kerk een wonder à f 14,90.

Naam:

Adres:

Postcode: Woonplaats:

Ongefrankeerd in open enveloppe met in de linkerbovenhoek DRUKWERK opzenden aan Den Hertog's Uitgeverij en Boekhandel b.v., Antwoordnummer 1103, 3500 VE Utrecht.

Den Hertog bv
uitgeverij en boekhandel

Lange Nieuwstraat 52a - Postbus 2421 - 3500 GK Utrecht - tel. 030-31 36 84

Eenzame dame, zonder kinderen, zoekt contact met verstandige, gelovige heer, br. onder no.: 11 adm. van het blad.

TE HUUR:

Vak. bungalow v.a.g.v. Nieuw Milligen bij Garderen. Bezet 15.5 t/m 29.5 en van 10.7 t/m 21.8. Tel. 05775 - 382.

Kleine gedupeerde veehouder in Damwoude vraagt 35 à 40.000 gulden tegen 5% rente om weiland te kopen. Spoed gewenst. Tel. 05111 - 1521.

Stationssingel 50
Tel. 08385-13978
Postbus 177
3900 AD Veenendaal

ZENUWACHTIG ?

Geheel plantaardige Zenuwtabletjes ! Werken rustgevend en ontspannend. Kuur voor een maand f 15,-

Tevens uit voorraad leverbaar meer dan 40 kruidenmengsels, o.a. Migraine, Maag, Maagzweer, Niersteen, Reumatiek, Gewrichtsreumatiek, Slapeloosheid, Vermagering. Kuur voor een maand f 12,50

DROGISTERIJ SIKKING

Barvevoetstraat 5,
2011 WL Haarlem.
Tel. 023 - 312882, b.g.g. 023 324606. Postgiro 190609.

JOHANNUS

Hét elektronische orgel voor klassieke muziek.

OPUS 18

JOHANNUS orgel
vanaf f 6.500,-.

Dealer van o.a.: JOHANNES, VISCOUNT, OMEGAN. Komt u eens geheel vrijblijvend deze orgels beluisteren en bespelen. Ook kunt u de 4-kanalen akoustiek beluisteren.

- * Landelijke service
- * Hoge inruil
- * Franco thuis door heel Nederland
- * Gaarne telefonische afspraak

nie. deij
VIANEN
Orgels

Voorstraat 89
Tel. 03473-76170

PLAATS UW FAMILIE-BERICHTEN IN BEWAAR HET PAND

„Onrustig is ons hart”

door W. Hagestein

Een geheel naar waarheid geschreven levensverhaal dat zich deels afspeelt in de crisis van de dertiger jaren. Verborgene leed maar ook Gods albestuur wordt beschreven. Een boekje dat spreekt. De titel is ontleend aan de bekende spreuk van Augustinus:

„Onrustig is ons hart tot het rust vindt in God”.
geb. f 13,90.

Leverbaar via de boekhandel.

Uitgeverij-boekhandel
KOOL B.V.
VEENENDAAL
Stationssingel 50,
telefoon 08385 - 13978